

Безпечна подорож та працевлаштування в іншій країні

Виїзд за кордон може залишити надзвичайні враження та відкрити нові обрії. Водночас, вкрай важливо дотримуватися правил безпечної подорожі та працевлаштування в іншій країні. Нехтування цими правилами може завдати Вам неабиякої шкоди: обмеження права подальшого виїзду та роботи за кордоном, обмеження свободи, втрати здоров'я чи навіть життя. Краще дізнатися більше заздалегідь, щоб не опинитися в скрутній ситуації за кордоном.

Якщо Ви плануєте їхати на роботу за кордон, Вам необхідно отримати достовірну та повну інформацію про майбутню роботу та умови життя за кордоном.

1. Оцініть усі переваги та недоліки роботи за кордоном

Не довіряйте яскравим картинам, які перед Вами змальовуватимуть фірма-посередник чи Ваші знайомі, а реалістично оцініть перспективи Вашої роботи за кордоном. Подумайте, скільки Ви готові витратити на підготовку до виїзду на роботу за кордон: витрати на оформлення документів для поїздки, оплата за візи та консульські збори, оплата посередникам за пошук роботодавця та допомогу в оформленні документів, витрати на проїзд, проживання, придбання медичної страховки тощо. Оцініть, чи не перевищать витрати на поїздку Ваших потенційних заробітків за кордоном.

2. Переконайтесь, що запропонована Вам робота є легальною

В Україні та в світі діють деякі злочинні групи, які продають людей в рабство під прикриттям обіцянок законного працевлаштування. Так, найчастіше пропонують високу зарплатню, оформлення візи, сплату транспортних витрат, забезпечення житлом та харчуванням за рахунок роботодавця.

НЕ ВІРТЕ всьому, що Ви читаєте в оголошеннях компаній, які пропонують працевлаштування за кордоном. У багатьох випадках пропозиції працевлаштування можуть бути пов'язані з шахрайством або з небезпекою.

НЕ ВІРТЕ, якщо Вам обіцяють швидке й безпроблемне працевлаштування за кордоном. Будьте готові до того, що процес легального працевлаштування може зайняти у Вас багато часу та зусиль. Адже для того, щоб легально працювати за кордоном, Вам треба дотриматися всіх визначених законом процедур. Так, наприклад, отримання самого лише дозволу на роботу може зайняти у Вас від 3 місяців до року або й більше.

ПЕРШ ЗА ВСЕ, зберіть інформацію про агентство, що пропонує Вам роботу, перед тим, як скористатися його послугами та дізнайтесь, чи має посередник ліцензію Міністерства соціальної політики України на впровадження діяльності з посередництва в працевлаштуванні на роботу за кордоном. Для цього зателефонуйте до Міністерства соціальної політики України (044) 289 50 97, понеділок - четвер з 17:00 до 18:00, п'ятниця з 17:00 до 17:45. Обов'язково уточніть, на які країни розповсюджується отримана посередником ліцензія.

ЗНАЙТЕ, що згідно із законодавством України (п. 7.1.5 спільного Наказу Державного комітету України з питань регуляторної політики й підприємництва від 19.12.2001 р. № 155/534) Ви маєте право не платити посереднику до моменту ПОВНОГО отримання послуг (тобто, підписання трудового договору з іноземним роботодавцем). Укладіть договір із посередником про надання послуг із пошуку роботи за кордоном. Уважно прочитайте договір із посередником про надання послуг. Ви маєте повністю розуміти, які послуги посередник зобов'язується Вам

надати, та що буде у випадку, якщо посередник не надасть послуг, передбачених у договорі.

НЕ ВИЇЗДІТЬ з країни доки не отримаєте повної інформації про місце, де Ви будете працювати та про безпечне і надійне місце проживання. Залиште всю контактну інформацію щонайменше трьом рідним та близьким людям!

3. Ви усвідомлюєте ризики Вашої нелегальної роботи за кордоном?

Нелегальна робота — це, насамперед, робота: без відповідного дозволу на роботу; без відповідної візи; без трудового контракту.

Нелегальне працевлаштування може здатись, на перший погляд, простішим, адже Вам не треба проходити через складні бюрократичні процедури. Багато людей стають жертвами торгівлі людьми або потрапляють у трудову експлуатацію, бо не усвідомлюють ризиків нелегальної праці або ж нехтують ними, сподіваючись, що саме з ними нічого не трапиться.

Ви повинні усвідомити, що працюючи нелегально, Ви порушуєте закон. Нелегального працівника можуть переслідувати за законом, депортувати та позбавити права в'їзду до країни в майбутньому (у випадку, якщо депортують із країни Шенгенської угоди, позбавити права в'їзду до всіх країн Шенгенської угоди).

Працюючи нелегально, Ви постійно побоюватиметесь, що Вас заарештує міліція.

Крім того, нелегальні працівники беззахисні перед зловживаннями з боку роботодавців та стають повністю від них залежними. Нелегальних робітників часто примушують працювати в жахливих умовах і на шкідливому виробництві, жити в бараках, обмежують їхню свободу пересування й нерідко вони страждають від насильства.

Працюючи нелегально, Ви не зможете належним чином захистити свої права: право на гідні умови роботи та проживання, право на відпочинок, вихідні, право на виплати в разі втрати працездатності. Крім того, Ваша зарплатня буде набагато меншою, ніж якби Ви працювали легально.

ЗНАЙТЕ: нелегальна праця – це ризик стати жертвою трудової експлуатації або торгівлі людьми.

Пам'ятайте: навіть якщо Ви перебуваєте в країні нелегально, Ви все одно маєте право звернутися до консульських установ України за кордоном та інших державних та громадських організацій по допомогу.

Пам'ятайте, що для легальної роботи за кордоном Ви повинні мати:

1. Дійсний закордонний паспорт
2. Відповідну візу (найчастіше робочу візу).

Зазвичай тим, хто їде за кордон із метою працевлаштування, потрібна РОБОЧА віза. Серед документів на отримання робочої візи, як правило, є підписаний контракт із роботодавцем та дозвіл на роботу (оформлений відповідним органом працевлаштування в країні, де Ви збираєтесь працювати).

ЗНАЙТЕ, ЩО: як правило, **НЕМОЖЛИВО** виїхати за кордон за туристичною чи гостьовою візою і вже за кордоном обміняти її на робочу. Не вірте тим, хто Вам таке обіцяє;

повна зайнятість за гостьовою, діловою (бізнес), спортивною, студентською або іншою не робочою візою є **НЕЛЕГАЛЬНОЮ**;

оформити робочу візу через посередників **НЕМОЖЛИВО**.

Ви повинні **ОСОБИСТО** звернутися до консульського відділу, надати всі необхідні документи та пройти співбесіду, якщо це вимагається. У деяких випадках через посередника можна оформити тимчасову робочу візу (на сезонні роботи). Але перш ніж погоджуватися на подібну пропозицію посередника, **ОБОВ'ЯЗКОВО** уточніть у відповідному посольстві, чи це справді можливо!

Трудова угода (контракт) із закордонним роботодавцем

Трудова угода (контракт) - це договір між Вами та роботодавцем, де прописуються права та обов'язки Ваші та Вашого роботодавця. Лише на підставі підписаного трудового договору Ви можете пред'являти свої вимоги чи претензії роботодавцю, а роботодавець Вам.

Перед тим як підписувати контракт, обов'язково ознайомтесь із правами працівників та мігрантів у відповідній країні призначення. У більшості країн встановлені стандарти мінімального рівня оплати праці, максимальної тривалості робочого дня та компенсацій у випадку нещасних випадків на виробництві.

ПАМ'ЯТАЙТЕ, що трудова угода складається між **ВАМИ** та **РОБОТОДАВЦЕМ**, а не між Вами та посередником!

Ви повинні отримати свій примірник трудової угоди зі всіма підписами. Зберігайте примірник протягом усього періоду Вашої роботи. Не вірте, якщо хтось обіцяє Вам можливість виїхати й шукати роботодавця вже за кордоном або вже за кордоном підписати трудову угоду. Найчастіше це означає, що Ви працюватимете нелегально або опинитеся в рабстві.

Що має бути в трудовій угоді?

Повний перелік завдань, які виконуватиме працівник, місце виконання роботи й тривалість угоди.

Тривалість робочого дня, вихідні й святкові дні.

Заробітна плата, а також усі відрахування й надбавки.

Порядок виплати заробітної плати.

Внески та виплати до фонду (фондів) соціального страхування.

Виплати в разі втрати працездатності, медичне та стоматологічне страхування.

Підстави, на яких угоду може бути скасовано кожною зі сторін.

Порядок вирішення спорів.

Проїзд до країни призначення й повернення на батьківщину, включно із зобов'язаннями в разі примусового повернення. Не грошові види компенсацій (наприклад, харчування й проживання, яке забезпечує роботодавець).

Трудова угода **НЕ ПОВИННА** мати фраз на кшталт «здійснювати інші види робіт на вимогу роботодавця», «працювати понаднормово на вимогу роботодавця», «тимчасово здійснювати роботу для іншого роботодавця» тощо.

Роботодавець не має права вимагати від Вас виконувати обов'язки, які непередбачені Вашою угодою, або змушувати Вас працювати на іншого роботодавця.

Пам'ятайте, що всі можливі вирахування з Вашої зарплати також повинні бути записані у Вашій угоді (наприклад, у випадках, коли із зарплати вираховується гонорар для посередника або вартість переїзду до країни призначення).

Угода повинна бути написана зрозумілою для Вас мовою !

Ніколи не ставте свій підпис, якщо Ви не розумієте значення хочаб декількох слів у контракті.

Не підписуйте угоду, у якій є пропущені слова (рядки), які хтось може заповнити після того, як Ви підпишете. Уважно прочитайте угоду кілька разів перед тим, як її підписувати. Ваш роботодавець або посередник не повинен примушувати Вас підписати угоду якомога швидше. У Вас має бути достатньо часу, аби ознайомитись з угодою й обміркувати своє рішення.

Ви маєте право взяти примірник контракту та звернутися за юридичною консультацією. Якщо Вам відмовляють у такій можливості, це вже є порушенням Ваших прав.

Дозвіл на роботу (який зазвичай видається органом працевлаштування країни, де Ви будете працювати) або дозвіл на перебування (зазвичай видається органами внутрішніх справ або посольством).

ПАМ'ЯТАЙТЕ, що трудове законодавство іншої країни передбачає спеціальний порядок працевлаштування іноземних громадян.

Для працевлаштування іноземних громадян роботодавцю необхідно отримати спеціальний дозвіл, за яким він звертається до відповідного органу працевлаштування в країні.

В Україні, наприклад, такі дозволи видають державні Центри зайнятості. Цей дозвіл на роботу, як правило, є серед переліку документів для отримання робочої візи. Найчастіше **ЛИШЕ** дозвіл на роботу дає можливість роботодавцю запропонувати Вам легальне працевлаштування.

Якщо роботодавець пропонує Вам приїздити без такого офіційного дозволу, то перед тим, як їхати за кордон, уважно перевірте, чи відповідають такі дії чинному законодавству країни працевлаштування **ДО ВІЇЗДУ** за кордон. Якщо «ні», то Ваша робота буде незаконною і Ви не матимете захисту від зловживань з боку роботодавця. У випадку, якщо правоохоронні органи викривають нелегального мігранта-працівника, відповідна особа може бути депортована та позбавлена права в'їзду до країни у майбутньому.

Пам'ятайте, що нелегальне працевлаштування робить вас беззахисним перед зловживаннями з боку роботодавців і примушує постійно побоюватись, що вас заарештує поліція.

До кого Ви можете звернутися по допомогу в скрутній ситуації?

Якщо Ви потрапляєте в скрутну ситуацію за кордоном, Ви завжди можете звернутися за допомогою до різноманітних організацій: Посольство/консульські установи України за кордоном; Державні та неурядові організації; Організації української діаспори; Інші громадські організації (наприклад, релігійні).

Олена Шайнюк, практична психологиня